

BOSHLANG'ICH SINFLARDA INNOVATSION INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH

Toirova Feruza Zafarovna

Samarqand viloyati Toyloq tumani 8-umumiy o'rta ta'lim maktabi

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinflarda interfaol metodlardan foydalanish haqida fikr-mulohazalar bildirildi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, yozma nutq, savodxonlik, dunyoqarash, interfaol metodlar.

Kelajagimiz bo'lmish yosh avlodni har tomonlama yetuk, barkamol qilib tarbiyalash xalqimiz uchun qadim zamonlardan beri eng muhim masalalardan biri bo'lib kelgan. Bularni biz o'rta asrlarda yashab o'tgan allomalarimiz tomonidan yaratilgan ilmiy asarlardan bilishimiz, o'rganishimiz mumkin. Abu Ali ibn Sino, Alisher Navoiy, Abu Rayhon Beruniy, Al Xorazmiy, Abdulla Avloniy kabi buyuk mutafakkirlar o'zlarining turli fanlar sohasida yaratgan ta'limotlari bilan jahon fani va madaniyati hazinasiga ulkan boy meroslarni qoldirganlar. Buyuk bobomiz Alisher Navoiy aytganlaridek, har bir inson ilm egallar ekan, uni mukammal o'rganib, kelajak avlodlarga yetkazib berishi kerak. Qadimda ustozlarni e'zozlab kelaganlar. Bizning davlatimizda ham ularga bo'lgan hurmat ehtirom yanada ortdi. Hozirgi kunimizda bilimdon, mustaqil fikrlovchi, ijodiy izlanuvchi, yuqori malakali, madaniyatli, ijodkor o'qituvchilarga Respublikamizda talab oshmoqda.

Keng ko‘lamli islohotlarning muhim bo‘g‘ini – innovatsiyalar bugun har bir sohada bo‘lgani kabi ta‘lim tizimida ham o‘zining yangiliklarini namoyish etmoqda. Hozirgi vaqtda innovatsiya tushunchasi juda keng qo‘llanilmoqda. “Innovatsiya” inglizcha so‘z bo‘lib, “yangilik kiritish” degan ma‘noni bildiradi. Ya‘ni tizim ichki tuzulishini o‘zgartirish deb ta‘riflanadi. Darhaqiqat, boshlang‘ich ta‘limda bola shaxsining aqli, dunyoqarashi, savodxonligi, mantiqiy tafakkuri, og‘zaki va yozma nutq ko‘nikmalari rivojlanadi. Ayniqsa, o‘qish darslarida bola borliq, atrof-muhit bilan tanishadi, yaxshini yomondan ajratishni anglaydi, vatan tuyg‘usini his qiladi. Ko‘rganini va o‘qiganini qayta hikoyalash ko‘nikmasi shakllanadi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining qiziquvchanligi va bilishga bo‘lgan ehtiyojini hisobga olgan holda pedagogik va axborot texnologiyalaridan darslarda samarali foydalanish bugungi kun pedagoglaridan zamon bilan hamnafas bo‘lishni talab qiladi. Boshlang‘ich sinflarda innovatsion texnologiyalardan foydalanish orqali o‘quvchilarni darsdagi faolligiga erishiladi, dars mazmuni o‘quvchilarga tushunarli tilda bayon etiladi. Bu borada “Tushunchalar tahlili”, “Charxpalak”, “Zinama-zina” singari metodlar bilan bir qatorda “O‘zim tekshiraman”, “Bo‘lishi mumkin emas”, “Ortiqchasini top”, “Juftini top” singari didaktik o‘yinlardan foydalanish maqsadga muvofiq. “Tushunchalar tahlili”, “Charxpalak”, “Zinama-zina” metodlarida boshlang‘ich sinflarda o‘tiladigan barcha o‘quv fanlarida foydalanish mumkin. Ushbu metodlardan dars jarayonida foydalanilganida juftlikda yoki kichik guruhlarda ishlash mumkin. Boshlang‘ich sinflarda yozma va og‘zaki nutqni rivojlantirishning innovatsion usuli sifatida turli xil o‘yinlardan foydalaniladi. Shuni esda tutish kerakki, boshlang‘ich sinf bolasi hali ham bunday o‘yinlarga moyil bo‘ladi. O‘quvchilarining ichki imkoniyatlarini ochishda o‘z isbotini topgan metodlarni berib o‘tamiz. Ma‘lumki, boshlang‘ich ta‘lim ta‘lim tizimining poydevori hisoblanib, o‘quvchilarni o‘qitish sifati unga bog‘liq bo‘ladi va bu boshlang‘ich maktab o‘qituvchisi zimmasiga katta mas‘uliyat yuklaydi. Uzoq vaqt davomida ta‘lim tizimida boshlang‘ich maktab «ko‘nikmalar maktabi» bo‘lib keldi, ya‘ni o‘quvchi keyingi ta‘lim olish uchun o‘qish, yozish, hisoblash kabi asosiy

ko'nikmalarni o'zlashtirishi kerak bo'lgan ta'lim bosqichi sifatida qaralgan. Bugungi kunda boshlang'ich maktab boshqacha tasavvur etiladi. Bugungi kunda u ta'lim tizimida bolaning birinchi tajribasi ta'lim olish kuchlarini sinash joyi bo'lib qolishi kerak. Ushbu bosqichda faollikni, mustaqillikni rivojlantirish, idrok etish faolligini saqlab qolish va bola ta'lim dunyosiga shaxdam kirib borishi uchun sharoitlar yaratish, uning salomatligini va emotsional xususiyatlarini mustahkamlash muhim. Bugungi kunda o'quvchilarning aynan mana shu sifatleri ta'lim jarayoniga AKTni joriy etish bilan rivojlanayotganligining guvohi bo'lmoqdamiz. O'z faoliyatimizda ta'lim jarayoniga axborot texnologiyalarini joriy etib, ulardan foydalanib va o'quv jarayonida AKTdan foydalanish bo'yicha ma'lum tajribalarni to'plab bormoqdamiz. Axborot texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha tajribam an'anaviy dars doirasida AKTni didaktik jihatdan to'g'ri qo'llanilgan hollarda o'quv jarayonini individuallashtirish va differentsiyalash uchun cheklanmagan imkoniyatlar paydo bo'lishini ko'rsatdi. Ular o'quvchilarga axborot manbalaridan foydalanish imkonini beradi, mustaqil ishlar samaradorligini oshiradi, ijodkorlik, malaka va ko'nikmalarni egallash va mustahkamlash uchun umuman yangi imkoniyatlar beradi, ta'limning yangi shakllari va metodlarini amalga oshirishga imkon beradi. Har bir o'quvchida shaxsiy o'quv yo'nalishini rivojlantirishni ta'minlaydi. O'quv jarayonida uni muvaffaqiyatli bilim olish uchun zarur bo'lgan asosiy jarayonlar sifatida fikrlashni, tasavvurni rivojlantirishga yo'naltirilgan katta o'zgarishlar sodir bo'ladi; o'quvchilarning idrok etish faoliyatlarini samarali tashkil qilish ta'minlanadi. AKTdan foydalanilganda ta'limda shaxsga-yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirish oson bo'lib qoldi, butun o'quv jarayonini samarali tashkil qilish imkoniyati paydo bo'ldi. Dars jarayonida tayyor multimediali mahsulotlari va kompyuter ta'limi dasturlaridan, o'quv va sinfdan tashqari ishlarda Internet tarmog'i vositalaridan foydalanib, multimediali ta'lim dasturlari va taqdimotlar, loyihalar yaratildi. Axborot texnologiyalarini barcha o'quv fanlarda qo'llash mumkin. Darslarda o'quv va o'yin dasturlaridan foydalanish katta samara beradi. Ona tili va Rus tili darslarida savodxonlikni oshirish bo'yicha mashqlar

yordam beradi, bunda bolalar kompyuterlarda turli xildagi amaliy topshiriqlarni bajaradilar. Boshlang'ich sinflar o'quvchilari uchun turli didaktik materiallar to'plamidan foydalanib, ko'rgazmali mashq, nazorat-mashqlari va test sinovlari modullari kiritilgan aralash kompyuter dasturlarini tayyorlash mumkin. Unga fanga oid qoidalarni joriy o'rganish va umumlashtirilgan takrorlash uchun uchta variantlarda berilgan grammatika-orfografik mavzular bo'yicha boy va turli-tuman materiallardan foydalanish yaxshi samara beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullaeva H. A., Bikbaeva N.U. va boshq. Boshlang'ich ta'lim konstepstiyasi. Boshlang'ich ta'lim. 1998. 6 –son, -12 – 24 betlar.

2. Abdurahmanova N., Jumaev M., O'rinboeva L. Boshlang'ich sinflar uchun matematikadan didaktik materiallar. -T.: «Istiqlol», 2004, - 65 bet.

3. Azizxo'jaeva N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. -T.: «O'qituvchi», 2003. – 23 – 48 bet.

4. Abdieva D. Soros bilan hamkorlik – yutuqlar kaliti. Boshlang'ich ta'lim. 2003. 2- son, 17- 22 bet.

5. Bo'ronova Sh. Ona tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish. Uzluksiz ta'lim. 2004. 3-son. - 34-38 betlar.

6. Bikbaeva N., Yangiboeva E. 2-sinf matematika darsligi. -T.: «O'qituvchi», 2008. - 112 bet